

KASACIONI SUD ITALIJE
Presuda od 15.II 1960.
Geremia c/a Comp. Ass.
L'Agricoltura

Osiguranje - Naročito onerozne klauzule /veksatorne klauzule/,
navedene u općim uvjetima osiguranja, moraju biti posebno pis-
meno prihvaćene od osiguranika

U uvjetima osiguranja odštampana je klauzula prema ko-
joj osiguranik gubi pravo na osigurninu, ako svojim djelovanjem
onemogući osiguratelja u ostvarenju regresnog zahtjeva prema oso-
bi odgovornoj za štetu. Isto tako je navedeno da spor može voditi
isključivo samo osiguratelj u ime osiguranikovo, i uz njegovu su-
radnju.

O sporu koji je medju strankama nastao u pogledu valja-
nosti klauzule, rješavao je kasacioni sud.

Taj sud je zauzeo stajalište da je za valjanost klauzu-
le potrebno osiguranikovo pismeno odobrenje.

U svom obrazloženju Kasacioni sud je istakao da ugovor
o osiguranju spada u ugovore pristupom /adhezione/ kod kojih jed-
na ugovorna strana /ekonomski jača/ postizava jednoobraznost u
čitavom nizu ugovora pomoću unaprijed odredjenih klauzula. Ove se
u stvari nameću drugoj ugovornoj strani /ekonomski slabijoj/ koja
nema mogućnosti da sudjeluje pri njihovoj izradi, pa ih mora pri-
hvatiti bez predhodne diskusije. Da bi se izbjegle zloporabe i
jednostranost ograničila, zakonodavac je u pogledu ove kategori-
je ugovora htio osigurati stvarno poznavanje i svijesni prihvrat
onih klauzula koje su naročito onerozne - tzv. veksatorne klauzu-
le - pa je za ove u članu 1341 st.2 Cod.civ. propisao da moraju
biti posebno pismeno odobrene /"specificamente approvate per is-
critto"/ bez čega nemaju pravnog učinka. U tom članu su te klau-
zule tačno navedene, izmedju ostalih i takve koje ograničuju od-
govornost u korist strane koja ih je odredila, ili pak predvidja-
ju na štetu drugog ugovarača gubitak prava i ograničenja u moguć-
nosti stavljanja prigovora. Kad je stoga i niži sud utvrdio da se
radi o klauzuli koja sadrži gubitak prava naknade za štetu plaće-
nu trećim osobama, koja prema tome spada u one navedene u članu
1341 Cod. civ., tada nije mogao ni smio - polazeći od drugih kri-
terija različitih od zakonodavca, gledajući, naime, na korist,
koju je ta klauzula mogla pribaviti osiguratelju, umjesto na og-
raničenja koja ona zadaje slobodi druge, slabije ugovorne stra-
ne - supstituirati se zakonodavcu i protivno izričitoj ocjeni za-
kona dati ovoj klauzuli drugi značaj.

/Dir.Mar.1961, str.562-563/

D.S.

Bilješka.- Isto stajalište zauzeto je i u presudi Okružnog suda u Genovi od 19.VII 1960. /Objavljeno u Dir.Mar.1961, str.680/ u regresnom sporu osigurateljevom protiv broдача odgovornog za štetu. Brodar se pozvao na odredbu u općim uvjetima teretnice, koja predviđa gubitak prava na tužbu zbog nepravovremene prijave štete. Ta klauzula bi prema tuženom samo reproducirala sadržaj člana 435 Cod.nav., i prema tome bila bi valjana i bez posebnog pismenog odobrenja. No sud je takvo tumačenje odbio, jer cit.član Cod.nav., za slučaj pomanjkanja prijave ili kontradiktornog utvrđivanja štete, postavlja samo predmnjenu da je roba primljena u skladu s navodima teretnice, te rezultira prema tome samo izmjenom dužnosti dokaza. Sporna pak klauzula sankcionira gubitak prava na strani primaoca, pa je stoga podvrgnuta potrepsinama člana 1341 Cod.civ.

D.S.

Što se tiče načelnog stajališta koje je zauzela gornja presuda, naime da naročito otegotne klauzule moraju biti posebno pismeno prihvaćene sa strane osiguranika, nema se što prigovoriti. U našem pravu nema propisa analognog talijanskom građanskom zakoniku o posebnom prihvaćanju tih klauzula, pa će sudovi moći zauzimati svoja stajališta. Čini nam se da bi rješenje u smislu talijanskog prava bilo opravdano, jer više odgovara načelu poštenja i savjesnosti u prometu. Drugo je pak, daleko teže, pitanje, kojim će se klauzulama moći priznati takav značaj. Sigurno je da se ne može ustanoviti jedno općenito pravilo, pa sudovi moraju rješavati od slučaja do slučaja. Neodređenost pojma tih klauzula predstavlja u stvari najveću poteškoću za prihvaćanje sistema koji usvaja talijansko pravo. Stranke, naime, neće svaki put moći unaprijed znati kojoj će klauzuli sud priznati veksatorni značaj.

Čini se da bi se, u pogledu klauzule koja je bila predmet spora gornje presude, moglo zastupati i stajalište da ona nema veksatornoga karaktera. Istina je, što tvrdi sud, da klauzula sadrži u sebi mogućnost gubitka prava za osiguranika. Međutim gubitak toga prava ne slijedi iz same klauzule, već iz općih principa o osiguranju. Može se, naime, zastupati stajalište da bi osiguranik, pod pretpostavkom da je na isti način postupao, izgubio pravo na osigurninu, i da odnosna klauzula nije bila navedena u općim uvjetima osiguranja. Poznat je opće usvojeni princip osiguranja da osiguratelj, kad nastupi osigurani slučaj, mora sve poduzeti da se očuvaju osigurateljeva prava. Jedno od najvažnijih osigurateljevih prava jest njegovo pravo na regres za isplaćenu osigurninu. Ako mu osiguranik svojim djelovanjem onemogućiti ostvarenje toga prava, osiguratelj može, čini se, potpunim pravom odbiti isplatu osigurnine. Situacija je slična kao i u slučaju kad osiguranik, premda mu je to moguće, ništa ne poduzme da se šteta umanji.

B.J. 1960